

Co předat dětem v době koronavirové?

Reakce dětí na jakékoli náročnou životní situaci se do určitého věku odvíjejí téměř výlučně od přístupu rodičů, později i učitelů, u o něco starších nesmíme zapomenout ani na působení skupiny vrstevníků, médií (mj. i počítačových her). Pak ovšem také musíme vzít v potaz rozdíly mezi dětmi v temperamentu, osobnostních charakteristikách (např. míře úzkostnosti), psychické odolnosti, dosavadních životních zkušenostech. Některé děti příznivá kombinace těchto okolností udržuje zcela v klidu, jiné ovšem může i mimoděk zaslechnutá nepodstatná informace dovést ke zvýšené úzkostnosti, velkým obavám a strachům. Zejména když v rodině nebo v blízkém okolí nastal problém, rodiče mají starosti, nebo jsou sami silně úzkostní.

Informovat děti je důležité. Neměly by být pouze trpnými vykonavateli vládních (školních, rodinných) nařízení. Míra informovanosti pochopitelně záleží na věku a celkové vyspělosti dítěte. Po řadě měsíců karantény, prázdnin, (ne)nošení roušek, opětovného zavírání tříd atd. není myslitelné, že by děti neměly žádné povědomí o tom, co se děje. Vycházíme proto přitom z jejich otázek – z nich pochopíme, jak o věci uvažují, co vědí, z čeho mají obavy. Důležité je rovněž ptát se dětí: co říkála paní

učitelka, co ostatní děti, co je zajímavého na sítích? Vedle toho bychom je měli stručně a jednoduše informovat. Nezapomínejme, že děti nežijí ve vzduchoprázdnu, mimoděk získají spoustu informací, internet umožňuje nekontrolovatelnou informovanost, jde tedy jen o to, abychom korigovali největší nesmysly způsobující úzkosti a strach.

Za podstatnější než hledání a důkladné vysvětlování příčin pokládám, abychom my dospělí vedli děti k dodržování pravidel (přestože mají leckdy vlastní názor a my pochopitelně také) a sami jim šli příkladem. Je na nás, abychom mysleli i za děti a bez výčitek jim připomínali, aby si šly umýt ruce, aby nekřičely, kde to jde, udržovaly odstup, nosily roušku. Připomínkami se vytváří návyk – i na roušky si lze jakž takž zvyknout. Sankce nejsou na místě. Děti většinu prohrěšků nedělají s rozmyslem a se záměrem porušit pravidlo.

Měli bychom u nich počítat s různými pošetilými nápady. Výměna roušek patří mezi ně. Mě by nenapadlo, že by některé dítě mohlo předstírat kašláním riziko nemoci, aby se vyhnulo třeba nějaké písničce nebo jiné nepříjemné aktivitě. U starších dětí však nelze ani tento nápad zcela vyloučit.

Iniciální roli mohou hrát i vrstevníci – dítě se nechce vyčlenit. V takovém případě je třeba trvat na naplnění úkolu a provést ještě jednou či dvakrát osvětu. Může se stát, že i mladší dítě objeví spojení kašlání – obavy učitelů/rodičů – pobyt doma. Se zhoršujícím se počasím přijdou běžná respirační onemocnění. Nebudou to pak mít učitelé vůbec jednoduché – nejsou odborníci a pro seriózní diferenciálně diagnostickou rozvalu nemají dostatek znalostí. Obavy z toho, že udělají chybu, zvýší jejich úzkost a opatrnost.

A jen na okraj. Neměli bychom v této společnosti volit o něco přísnější opatření i v případě chřipky? Vždyť běžná věta rodičů je: přineslo ji dítě ze školky/školy a chytili jsme ji od něho v rodině všichni (a roznesli ještě dál do práce).

Dnešní doba lidem přináší menší či velká omezení. To neznamená, že bychom měli přijímat a dále předávat negativní postoj k životu. Právě naopak, zejména děti potřebují náš klid, jistotu i pocit bezpečí.

PhDr. Václav Mertin
Katedra psychologie FF UK, Praha